



Sopron, 1925.

/25-31. oldal/

Állítólag ugyanezzel a kis fiúval lépett először a nyilvánosság elé 1820 őszén Liszt Ferenc, aki 1811-ben született a szomszédos Doborjánon. Frankenburg mint szemtanú így írja le az esetet Emlékezéseiben: "9 éves korában hallattá magát először Liszt nyilvánosan Sopronban. Ries Es dör koncertjét játszotta s egy önmaga által rögtönzött ábrányt. A hallgatóság el volt ragadtatva s zűzös káprázatokkal tetszésnyilatkozatokkal árasztá el a csodagyermeket." Sajnos az első szereplés körül nagy a homály, a kutatók egy része Pozsonyt hiszi az első szárnypróbálgatás színhelyének. 20 évvel később itt Sopronban megmutatták az elsárgult programot Lisztnek, aki örömmel emlékezett vissza életének e jelentős állomására. Ha ma előkerülne az a kis nyomtatvány, sok kérdést tisztázhatna.

A jól előkészített talajban végül 1829-ben Kurzweil Ferenc, a Szent Mihály-templom karnagya termékeny magvakat szórt. A széthuzó erőket egyesületbe tömörítette: így alakult meg a Musikverein, a Zeneegyesület, mely máig virágzik. Koncertek adása mellett célja volt a zene oktatása is. Eleinte csak éneket tanítottak, később vonós hangszereket is.....

... 1828-1841-ig nem játszottak operát a színházban.
... A Zeneegyesület koncertjeit igen gyakran előkelő vendégek
produkciói tarkították.... 1840 februárjában visszatért első
diadala színhelyére Liszt Ferenc. Többek közt a Zeneegyesület-
nek is jutott az est jövedelméből, melyen a maga szerzeményeit
és Schubert átiratokat játszott. És vendége volt a Zeneegye-
sületnek a negyvenes években Rubinstein Antal, a világhírű
zongoraművész is.....

A zeneváros hirneve egyre több művészt csábit ide: Liszt riválisa Willmers néhány estén a Kaszinóban játszik, Liszt Ferenc is nyújt még egy teljesen önálló estét /1846/, mikor is magyar nótákat, Schubert dalokat, A "Felhívás Keringőre" c. bravurdarabot s 2 operaábrándot adott elő. Mind a két Liszt-koncertet nagy lelkesedéssel fogadta a közönség, a nők egy része rajongással vette körül, az arisztokráciát azonban, ahogy egykoru feljegyzések mondják, nem elégitette ki a művész modora. Vonzó erejének érdekes jele, hogy az itt katonáskodó Petőfi titokban belopódzott az első koncertjére. Az eset kiderült s a függelemsértő katonát megbüntették.

..... Liszt 1840-ben Bezerédyék táncestélyén hosszú ideig rögtönzött háromnegyedes taktusban; kedvelt bravurdarabja is a "Felhívás keringőre" volt....

Különös dolog, hogy a negyvenes évek magyarosodó áramlata, mely Sopronban sok bevehetetlenség hitt pontot ellepett, a zene dolgában nehezen mozdult előre... A hangulatváltozást előbb érzékeltetik a vendégművészek, Liszt meg ~~Willmers~~ Willmers, aki a Főti-dalra készített változatokat, sőt a színház is....



ZENEAKADEMIA
LISZT MŰZEUM

IV. A kiegyezés után....

/36-42. old./

.... Altdörfer Keresztély alkotása a Dalfüzér máig virágzik... 1874-ben Liszt Ferencet látta vendégül az egyesület, az ősz mester a hangversenyen 4 darabbal működött közre /Schubert magyar Divertimentóját, Chopin egy mazurkáját s notturnóját, végül Széchenyi Imre gróf magyar indulóját játszotta/.

Ami a hangszeres zene legutóbbi történetét illeti a Zeneegyesületen kívül, főleg 2 nagy tényezője volt. 1879-ben alakította meg Frankenburg Adolf az Irodalmi s Művészeti Kört, amely országos nevű művészeket mutatott be a soproni közönségnek: így Liszt Ferencet /1881/, Zichy Gézát /1884/, Reményi Edét s Bartók Bélát. Az alapító neje, Carina Anna, a világhírű énekesnő is gyakran szerepelt a kör pódiumán. Ez az egyesület kezdeményezte Liszt doborjáni szülőházának emléktáblával való megjelölését, ami 1881-ben Liszt ott tartózkodásakor meg is történt....

.... Kisebb alakulatok szerepe is elég jelentős. Az ev.

liceum Zenetársasága Liszt és Széchenyi Imre protektoratusa alatt már 1869-ben megalakult...

.... Payr Sándor, egyetemi tanár... Eredményeit 1911-ben "Soproni zenetörténeti emlékek" c. füzetkéje foglalja össze...

.... Felhasználtuk Gamauf, volt soproni lelkész /1772-1841/ kéziratait a Nemzeti Múzeumban, a városi tanácsjegyzőkönyveket 1754-1784, a soproni Zeneegyesület és Scholz János műsor-gyűjteményét s a negyvenes évek magyar és osztrák hírlapirodalmát. Helyi és egyéb monográfiák közül Payr professzornak szinte minden kisebb-~~nagyobb~~ művén kívül haszonnal böngész-tünk a következő munkákban: Házy dr.: Sopron története III. kötet, Pohl R.: Haydn, Kugler: A soproni színház története, Brendl: Allgemeine Musikgeschichte, Frankenburg: Emlékezései. A Zeneegyesület s a Dalfűzér jubiláris évkönyvei. A városi u.n. "monográfia" I. II. Merényi: Herceg Esterházy Pál.



ZENEAKADÉMIA
LISZT MÚZEUM

Csatkai Endre:

A soproni képzőművészet és zenei művelődés története 1848-1948
Sopron, 1962. Soproni Szemle

A soproni zenei művelődés 1848-1950.

/39-52. old./

.... Élénk volt ... a vándorló művészek sora is, 1840-ben és 1846-ban Liszt Ferenc játszik, de szerepel 1846-ban ellenlábasa Willmers Rudolf ~~ix~~ belga zongoraművész is....

A vendégművészek lehetőségeit erősen korlátozta az a körülmény, hogy a város hangversenytermét a katonaság lefoglalta és a hajdani kaszinó kaszánya lett /a mai általános iskola a Petőfi téren/. Így a színházat kellett bérbe venni; az idény alatt viszont a szinigazgató nagy bért kívánt, így a késő tavaszi és nyári hónapokra jutott csak idő. Lényegében nem változott az 1840-es évek összképe. 1853-ban Liszt nagy tanítványa és későbbi veje, Bülow Hans ad hangversenyt a színházban...

Ebben a magyar levegőben természetesen az egyéb hangversenyeken is ki kellett domborodni a nemzeti vonásoknak; ha mást nem, legalább Liszt Ferenc valamelyik darabját sorra kellett venni.

.... s prágai Altschul zongoraművész érkezik hosszabb időre Sopronba. Fellép a Dalfűzér hangversenyén /1863. IV. 22./, a Rákóczi indulót adja elő Liszt átiratában....

.... Liszt nagy tanítványa, Tausig Károly 1865. IX. 23-án...

... Liszt Ferenc negyedik soproni hangversenye 1874. II. 14-én. Liszt akkoriban Sopronhorpácson időzött Széchényi Imrénél, aki maga is szerzett zenét. Mivel tőle is műsorra tűzött egy indulót, a környékbeni arisztokrácia nagy számban vonult fel, vegyük ehhez a csodálatos művész hírnevét: a kaszinó nagy termében több, mint ~~ezek~~ egyezer ember szorongott. Liszt Chopin egy notturnóját és mazurkáját, Schubert egyik indulóját és a Soirées de Vienne-ből szemelvényeket adott elő, énekelt Lorenzné és a Dalfűzér kórusa is. Az est 2879 forint tiszta jövedelmet hozott, amelyet Liszt szokásához híven jótékony célra szánt, a soproni óvoda alapjára és a megyei árvák javára.

Liszt Ferenc 1881-ben ... a hangversenyt az 1877-ben keletkezett Irodalmi és Művészeti Kör rendezte.....

... meghívta Lisztet, hogy vegyen részt a doborjáni születési

házon elhelyezett emléktábla felavatásán. Liszt elfogadta a meghívást. A hangversenyt Zichy Géza, a félkaru művész töltötte ki, és fellépett Carina Anna is, Liszt csak az utolsó számot játszotta, akkor is Zichyvel négykezesben. De utána számos ráadást adott a zsufolt hallgatóság kérésére. Kortársak szerint nem volt már teljes művészetének birtokában és sokszor melléje ütött.



ZENEAKADÉMIA
LISZT MÚZEUM

Vorläufige Anzeige

Am 18-ten Ferbuar 1840 wird der berühmte Pianist

~~berühmter Pianist~~

Herr Franz Liszt in der königl. Freistadt Oedenburg im grossen Casino-Saale, zum Besten der Musikschule, des Krankenhauses und der Kinderbewahr-Anstalt daselbst, ein Concert geben. Das Weitere Wird in einer zweiten Ankündigung bekannt gemacht werden.

Oedenburg, am 9. Februar 1840.

Der leitende ~~xx~~ Ausschuss der Oedenburger Musikvereins.

Am 18. Februar 1840

wird

Herr Franc

Liszt

Wirtuose auf dem Pianoforte,  HUNGARICA AKADEMIA
im grossen Casino-Saale der königlichen Freistadt Oedenburg
zum Besten der Musikschule des Oedenburger Musik-
Vereins, des Krankenhauses für arme Handwerksgesellen
und Dienstboten, und der Kinderbewahr-Anstalt daselbst
das bereits vorläufig angekündigte

CONCERT

geben

Bei dem durch ganz Europa verbreiteten glänzenden Ruhm des Künstlers, als dessen Vaterstadt zu gelten Oedenburg sich berechtigt hält,

und welcher sowohl dieserwegen, als auch wegen seines allbekannten

Sinnes für Besonderung gemeinnütziger und menschenfreundlicher Zwecke

seine hiemit angekündigte Leistung den obgenannten hiesigen Anstalten zu

widmen die Güte hat, glauben die leitenden

Ausschüsse der Anstalten,

der Einladung zu einem so seltenen und einzigen Genuß nichts weiter

beifügen zu müssen.

Preise der Plätze:

Ein Sperrsitz kostet 1 fl. 30 kr. C. M.

Erster Parterre-Platz 1 fl. - " " "

Zweiter Parterre-Platz - - 40 kr. " "

Der Anfang ist um 7 Uhr Abends.



ZENEAKADÉMIA
LISZT MÚZEUM

Dr Vitéz Ház J Jenő városi főlevéltáros:

Liszt Ferenc Sopronban

magjelen a "Soproni Hírlap"-ban,

1936. nov. 30-án felolvasta a Liszt emlékünnepevényen

/Frankenburg Irodalmi Kör/

Liszt Ferenc halálának félévszázados évfordulóján megemlékezés

... a Frankenburg Irodalmi Kör kulturális missziója....

első elnöke: Frankenburg Adolf révén közvetlen kapcsolat

alakult ki az Irodalmi Kör és Liszt Ferenc között...

Liszt első nyilvános fellépéséről néhai Kossow Jenőnek, ki

városi aljegyző volt, utóbb pedig állásáról lemondott, hogy

a pozsonyi koronázó Szent Márton-templom karmestere legyen,

volt egy nyomtatott műsora, melyet a doborjáni Liszt-szoba

számára ígért oda ajándékozni... Sajnos, ez életében nem tör-

tént meg, halála után hagyatéka a cseh megszállás miatt

szétszóródott... Frankenburg Adolf emlékirata, mely 1868-

ban jelent meg Pesten, és a II. kötetében a 67-74. oldalain

foglalkozik Liszt Ferenc ~~zenekörével~~ ~~zenei~~ ~~akadémiával~~, kinek ő játszótársa,

az édesanyja pedig Liszt Ferencnek keresztanyja volt.

... Maga Liszt is említé... "egy világtalan zenész javára"

rendzték a koncertet, aki Braun háró volt... /Göllerich:

Liszt Ferenc. 159. 1./

Ramann Lina: Liszt Ferenc című munkájában még... egy

önálló hangversenyről is megemlékezik, mely a vak zenész

javára adott hangversenyt közvetlenül követte volna...

... Liszt szobrát 1893-ban állították fel a Petőfi tér

volt kaszinó felőli sarkában /Tilgner bécsi akadémiai

professzor alkotása, ma a Liszt Ferenc Művelődési Központ

előtt áll/.

1840. jan. 22-én... a polgárság kívánságát ... Közölték

Laitner... polgármesterrel... a meghívólevélben a hangver-

senyt febr. 18-ára tűzte ki... /levéltári iratokból/

... a zeneegyesület vezetése alatt álló zeneiskola, a szegény

mesterlegények és szolgálók kórháza, valamint a kisdédóvó

javára...

Liszt Ferenc ... febr. 17-én este ide érkezett ... febr.

18-án este a kaszinó nagytermében ... közel ezer torok dö-

rögte feléje az éljont. ... Liszt a műsoron szereplő három

darabra még két ráadást adott ... Közbeesőleg Randhamtinger

Benedek cs. kir. udvari énekes énekelt Schubert és saját maga által komponált énekeket...

Másnap korán Liszt meglátogatta szülőfaluját, Doborjánt, miután előzőleg a lóki templom orgonája javára, melyhez Doborján mint leányegyház tartozik, pénzadományt küldött... meghatódva mutogatta annak a háznak helyiségeit... visszatérve... 70 teritékes diszebéddel várták. ... családi "soire"-k és "cercle"-k rendezésével is arra töreked~~tek~~ -
tek, hogy a művész soproni tartózkodását minél kellemesebbé tegyék.

... a város diszpolgárává választja ... a Zeneegyesület pedig tiszteleti tagságára vonatkozó diplomát... ad át... A koncert 1073 forint bevételének tiszta jövedelmét tőkésítik és örök időkre mint Liszt-alapítványt fogják kezelni... /tanácsi javaslat/.

... a koncerten jelen volt Petőfi Sándor, ki mint "zöldhajtokás, sárga pitykés közlegény" szolgált itt a Gollner gyalogezredben ... engedély nélkül a Kaszinó karzatán, barátjának: Orlay Petrics Somának polgári ruháját vette fel. Mégis felismerték,  feljelentették és szigorú büntetést kapott.

.... Bezerédy István estélyéről ... Slachta Etelka naplójában... Zay grófné ... levélben emlékezik meg...

... diszpolgári oklevelet állítottak ki magyar nyelven: "MI szabad királyi Sopron városának polgármestere, főbirája, tanácsa és választott közsege.... 1840. évi Böjtelő hava 24-én tartott tanácsülésünkből."

... meleghangu levél kíséretében febr. 29-én küldték el... a hannverseny 900 ft. tiszta jövedelmét megőrzi... febr.23-iki határozat.

... diszpolgárrá első ízben 1835. febr. 20-án gr. Széchenyi Istvént választották, .. ötödiknek Liszt Ferencet.

... 1846. aug. 3-án Liszt Ferenc a kaszinó nagytermében hangversenyezett,, 400 ~~aranyforintot~~ ezüst forintot ismét jó célokra adott át és pedig 100 forintot a zeneegyesület, 100 forintot a kisdédóvó-intézet, 100 forintot a betegház és 100 forintot a Voss-féle árvaház javára.

... Liszt Ferenc eredeti diszpolgári oklevele egy tűzvész alkalmával elpusztult ... kiállította a tanács annak másolatát... Liszt Ferenc megjelent a megyegyűlésen ... a Karok

és Rendek ... közakarattal azzal a kívánsággal fordultak a főispáni helytartóhoz, hogy Liszt Ferencet nevezze ki megyei táblabíróvá... "kinevezte..."

... A soproni gyermekkert felállítása céljára kapcsolatban a megyei árvák segélyezésével Király József Pálnak, ki elnöke volt a rendezőbizottságnak és barátja Liszt Ferencnek, sikerült megnyernie, ki ekkor már a bpesti Zeneakadémia diszelnöke volt, hogy egy hangversenyen közreműködjék. Ez a hangverseny 1874 febr. 12-én már e teremben zajlott le /új Kaszinó épület a Széchenyi téren, épült 1872-ben/...

Először Schubert: magyar Divertissement-ből az indulót játszotta el, majd Chopin Notturmo-ját és Mazurká-ját, egyes részleteket a "Soirées de Vienne"-ből, végül házigazgájának, gr Széchenyi Imrének magyar indulóját... közreműködött még Lorenz Walpurga asszony ... a Dalfűzér kezdte és zárt a műsort. ... a nyers bevétel 3094 forintjából ... 2879 forintot lehetett jótékony célra fordítani....

Az egyik zongorát megvásárolta a Dalfűzér egylet, míg a másik zongorát a rendezőbizottság szerezte meg és sorsjátékot tartott felette. Kibocsátottak 1700 db sorsjegyet ... 1874. jul. 5-én sorsoltak A szerencsés nyerő Szente Irma asszony kismartoni lakos lett.

... 1880 évi márc. 21-iki közgyűlésén a Dalfűzér-egyletnek disztaggá választotta...

... utolsó fellépése a Frankenburg Irodalmi Kör rendezésében volt ... ez ugyancsak tiszteleti taggá választotta.

Gr. Zichy Géza ... Liszt Ferenc tanítványa.. hangversenykörutat tervezett, melynek jövedelmét Liszt doborjáni szülőházának megvételére szánta azzal, hogy azt a nemzetnek adományozza. ... Liszt arra kérte, hogy inkább a főváros által 1873-ban alapított Liszt-jubileumi ösztöndíj alapja javára adja. ... márc. 19-én határozták el, hogy szülőházát emléktáblával látják el.

Liszt fogadására a Déli pályaudvar diszbe öltözött... ápr. 5-én fél 4 órakor érkezett meg gr Zichy Géza, ifj. Liszt Ferenc jogtanár, Goldschmied Albert zeneköltő és Bösendorfer zongoragyáros kíséretében... a főispán, hg Esterházy Pál látta vendégül.

Másnap"este 7 óra felé sűrű tömegben özönlött a látogatók serege a kaszinó felé és pontban fél 8 órakor a nagyteremben..." megkezdődött a hangverseny. ... ~~kixxxZichy~~

Két darabot játszott a műsoron kívül... A közönség lelekse-
désének tetőpontja a Rákóczi-indulónak eljátszásakor állott
be... /ujságcikk: 1881. évi ápr 9./

... a következő nap reggelén pedig 16 kocsiból álló
társaság indult a doborjáni szülőház falába i~~l~~lesztett
emléktábla leleplezésére....



ZENEAKADÉMIA
LISZT MŰZEUM

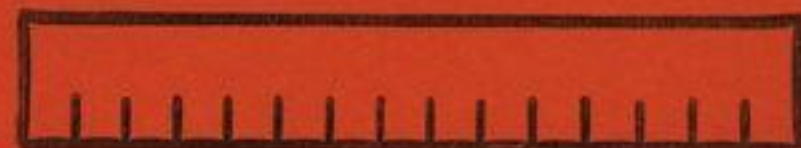
Ms. 50



L

J

LISZT és SOPRON
(MTA regionális ülésről)



ZENEAKADÉMIA
LISZT MŰZÉUM

PAPÍRIPARI VÁLLALAT



KISKUNHALASI GYÁRA